

Ana Bărbulescu, Marius Cazan
(editori)

***Vă implor,
Domnule Mareșal!***

Petiții și documente cu și despre evreii
deportați în Transnistria (1941-1944)

Prefață de Alexandru Florian

EDITURA INSTITUTULUI NAȚIONAL PENTRU STUDIEREA
HOLOCAUSTULUI DIN ROMÂNIA „ELIE WIESEL”

POLIROM

2021

Cuprins

Prefață (Alexandru Florian) 7

Studiu introductiv. 11

Notă asupra ediției. 55

Abrevieri 57

Rezumatele documentelor. 59

DOCUMENTE

Petiții 71

Documente privind repatrierea evreilor din Transnistria 247

Index de nume. 283

58

COMANDAMENTUL DE CĂPETENIE AL
ARMATEI
DEPARTAMENTUL GUVERNATORULUI CIVIL
AL TRANSNISTRIEI
Nr. 071390 DIN 12 AUG. 1942
REGISTRATURĂ GENERALĂ
DOSAR ... Jurnal Nr. ...

Domnule Guvernator¹,

Subsemnatul, Moise Rosenblatt, pensionar, Cernăuți, str. Măzăreanu No. 17 B, cu onoare rog să binevoiți a dispune retrimiteră la Cernăuți a soției mele Ernestine Rosenblatt, pensionară (35 [de] ani de serviciu), și a fiicei mele, farmacistă (rechiziționată la lucru pentru armată), Hildegard Rosenblatt, care au fost evacuate din Cernăuți în ziua de 14 iunie a.c., deși nu se aflau pe lista de deportare și numai în urma unei confuziuni de nume, fiind luate în locul femeii Ernestine Rosenblatt, casnică, din str. G. Sion, și a[l] fiicei acesteia, Clara, de 14 ani, care încă se află aici.

Această confuziune atât de dureroasă a fost constatată în mod neîndoios la cererea mea înaintată onor Guvernământ al Bucovinei la No. 5874 din 17.7 a.c. No. cab. militar 2482, declarându-se însă onor Guvernământ incompetent de a dispune rechemarea solicitată.

Relev că atât subsemnatul, cât și soția mea sus-numită am lucrat cam 4 decenii în serviciul statului, a[l] școlii, fiind cunoscuți autorităților școlare pentru activitatea noastră de multe ori lăudată.

Sunt din moși strămoși de peste 100 [de] ani încetățenit la Cernăuți, după cum pot dovedi cu acte.

Sper că se va recunoaște că soția mea, istovită în slujba statului și în vârstă de 64 [de] ani, plecată nepregătită, fără haine, fără lucruri[le] cele mai necesare, având autorizația Calotescu, nu merită să moară de foame și frig din cauza unei greșeli de scris și deci cererea mea de față își va găsi încuviințarea Domniei Voastre.

Primiți, vă rog, Domnule Guvernator asigurarea profundului meu respect.

Cernăuți, 8 august 1942

Moses Rosenblatt

Domniei sale Domnului Guvernator, Tiraspol

Sursa : AUSHMM, R.G.31.004 (ARO), r. 3, 2242 opis 1, 1489, c. 1598.

1. Documentul are următoarea rezoluție, semnată indescifrabil : „Se va răspunde să se adreseze Ministerului Afacerilor Interne. 21.VIII.1942. La serviciul administrației”.

59

COMANDAMENTUL DE CĂPETENIE AL
ARMATEI
DEPARTAMENTUL GUVERNATORULUI CIVIL
AL TRANSNISTRIEI
Nr. 78568 – 14 AUG. 1942
INTRARE

DOMNULE GUVERNATOR¹,

Subsemnatul, Marcu R. Cohin, doctor în drept din Paris, domiciliat în București, str. General Cristescu nr. 3, solicit cu profund respect bunăvoința Domniei Voastre pentru următoarele :

Cumnata mea Rislă Grün Kudisch, născută Iosupovici, este originară din Vaslui, unde a locuit până în anul 1929 când s-a căsătorit la Cernăuți, unde a și locuit până în iunie 1942, când a fost trimisă cu soțul ei Leon Grün Kudisch la Ladejin, județul Tulcin, Transnistria.

Cu actul de naștere nr. 63/1900 al primăriei orașului Vaslui, dovedesc că Rislă Iosupovici este născută la Vaslui, iar cu actul de căsătorie nr. 178/1929 al Oficiului Stării Civile Cernăuți, dovedesc că în 1929 s-a căsătorit la Cernăuți.

Tatăl cumnatei mele I. Iosupovici, din Vaslui, a condus timp de 50 de ani moara sistematică din Vaslui – azi intrată în patrimoniul statului –, iar prin Înaltul Decret Regal nr. 761 din 3 martie 1930 a fost decorat pentru meritele sale pe țărâmul comercial și industrial.

Cumnații mei sunt oameni pașnici și bolnavi.

Solicit aprobarea fie să se stabilească la Vaslui, unde locuiesc părinții cumnatei mele, fie la București, unde mă oblig la întreținerea și asistența lor.

DOMNULE GUVERNATOR,

Domnii Alexandru Scepckin, fostul director General al Fabricilor de zahăr din Bucovina, azi cu domiciliul în București, str. D. Racoviță nr. 16, M. Brăileanu, Președinte onorar al Curții de Apel din Cernăuți, B-dul Mărășești, maior activ Ivanciu din Cernăuți, str. Slovaska nr. 24, ca și atâtea alte persoane pot certifica eforturile imense făcute de cumnații mei pentru a scăpa de Cernăuțiul ocupat de ruși.

Cumnata mea fiind născută și crescută în Vechiul Regat cu sentimente românești, vă rog respectuos să aprobați stabilirea ei la Vaslui sau București.

1. Rezoluția lui Alexianu din 14 august 1942: „La Ministerul Afacerilor Interne, singurul în drept a decide”. Pe 11 septembrie, Guvernământul este informat de MAI că „nu aprobă înapoierea din Transnistria la Vaslui a evreiceii Rislă Grün Kudisch din Ladejin, județul Tulcin”, răspuns pe care Guvernământul îl trimite petentului pe 17 septembrie 1942.

Solicitând bunăvoința Domniei Voastre pentru cumnații mei, înțeleg să angajez fără nicio rezervă răspunderea mea față de purtarea lor trecută și viitoare.

În speranța că veți binevoi a aproba cererea mea,

Vă rog să primiți expresia sentimentelor mele de profund respect,

(ss) Marcu R. Cohin

DOMNIEI SALE, DOMNULUI GUVERNATOR AL TRANSNISTRIEI

Sursa : AUSHMM, R.G.31.004 (ARO), r. 3, 2242 opis 1, 1490, c. 1736-1737.

ANEXA 1 la documentul 59

COMANDAMENTUL DE CĂPETENIE AL
ARMATEI
DEPARTAMENTUL GUVERNATORULUI CIVIL
AL TRANSNISTRIEI
Nr. 91118 – 9 SEP. 1942
INTRARE

București, 5 septembrie 1942

DOMNULE GUVERNATOR¹,

Am avut onoarea să vă fiu prezentat de marele nostru dascăl Paul Negulescu. Mi-ați îngăduit să vă vorbesc de durerea mea familială privind situația cumnaților mei Rislă și Leon Kudisch. Toate acestea s-au petrecut în ziua de 7 august a[nul] c[urent].

Revin pe baza înaltei Domniei Voastre promisiuni și solicit aprobarea stabilirii cumnaților mei la Tiraspol.

Sunt oameni de ordine, muncitori și ar putea fi utilizați acolo. Dacă lucrul acesta nu este posibil, atunci solicit autorizația de a se stabili în orașul Moghilău, dar v-aș ruga, dacă e posibil, Tiraspol.

Nu știu dacă angajamentul meu are vreo valoare, dar îmi permit să declar că înțeleg să răspund cu persoana mea pentru cumnații mei, cari vor ști să fie la înălțimea înaltei Domniei Voastre bunăvoințe.

Să îndrăznesc să vă mulțumesc, Domnule Guvernator ? Să vă spun ce înseamnă pentru mine să știu pe oamenii aceia suferinzi într-un oraș mai mare, cu medici și farmacie ?

DOMNULE GUVERNATOR,

Solicit cu cel mai adânc respect ca autorizația să fie dată cât mai urgent posibil pentru că oamenii sunt bolnavi.

1. În 8 septembrie 1942, Alexianu pune rezoluția: „Văzut”. Alături de petiția lui Cohin, la Guvernământ ajunge și petiția soților Kudisch, în care aceștia solicită mutarea la Tiraspol sau, dacă nu este posibil, la Moghilev.

În nădejdea că cererea cumnaților mei va fi grabnic soluționată,
Vă rog să primiți, Domnule Guvernator, asigurarea sentimentelor mele de respect.

(ss) Marcu R. Cohin

DOMNIEI SALE, DOMNULUI GUVERNATOR AL TRANSNISTRIEI

Sursa : AUSHMM, R.G.31.004 (ARO), r. 3, 2242 opis 1, 1490, c. 1638.

ANEXA 2 la documentul 59

București, 14 octombrie 1942

DOMNULE GUVERNATOR¹,

Nici până azi, 14 octombrie 1942, cumnații mei Rislă și Leon Kudisch n-au fost mutați la Balta. Deoarece ați avut bunăvoința să dați dispoziții, îmi permit să vă arăt că rezultatul a fost că mi s-a trimis alăturata adresă cu nr. 64.431/17/IX/1942 a Guvernământului Transnistriei că s-a respins cererea de a se întoarce în Vechiul Regat. Or eu, de la 7 august de când m-ați primit în audiență, n-am mai cerut aprobarea pentru Vechiul Regat, ci am solicitat mutarea cumnaților mei din Ladejin, județul Tulcin, în orașul Balta. În acest scop vi s-au predat nenumărate cereri și foștii mei profesori au avut marea bunătate să vă reamintească promisiunea ce ați binevoit a face.

Cred că nenorocirea se trage de acolo că ați dat dispoziția de a se rezolva prima cerere pentru Vechiul Regat, ați crezut că cu asta s-a terminat, când în realitate de două luni eu implor mereu să fie trimiși la Balta.

DOMNULE GUVERNATOR,

Vă implor și de data asta. Înțelegeți marea mea frământare la gândul că oamenii aceia sunt bolnavi. Vă asigur că până azi nicio dispoziție de mutare n-a ajuns la Ladejin și nenorociții aceia se află tot acolo.

Rog respectuos să aprobați cererea pentru ca oamenii aceia se fie salvați.

Cu cel mai adânc respect,
(ss) Marcu R. Cohin

Sursa : AUSHMM, R.G.31.004 (ARO), r. 3, 2242 opis 1, 1491, c. 1978.

1. În 12 octombrie 1942, Leon și Rislă Kudisch au trimis guvernatorului Alexianu încă o cerere în care solicitau mutarea în orașul Balta. Pe aceasta Alexianu a pus o rezoluție pe 15 octombrie 1942 : „Inspectoratului Jandarmeriei. Se aprobă”. În 28 octombrie, Guvernământul a transmis prefecturilor Balta și Tulcin, precum și Inspectoratului de Jandarmi Transnistria că a aprobat mutarea familiei Kudisch.

60

COMANDAMENTUL DE CĂPETENIE AL
ARMATEI
DEPARTAMENTUL GUVERNATORULUI CIVIL
AL TRANSNISTRIEI
Nr. 077232 – 11 AUG. 1942
INTRARE

Domnule Guvernator¹,

Subsemnata, Adela Geiger născută Katz, din Cernăuți, cu domiciliul în com[una] Berșad, jud. Balta, cu profund respect vin a vă ruga următoarele :

Am fost evacuată din Cernăuți cu părinții mei Feiwei și Lotti Katz în vârstă de 70 [de] ani, aci însă am fost despărțiți, subsemnata fiind trimisă la Berșad, iar părinții mei în com. Cetvertinovca², jud[etul] Tulcin. Subsemnata am plecat benevol din Cernăuți pentru a nu lăsa [pe] părinții mei bătrâni singuri. Cu profund respect, vă rog să binevoiți a aproba ca părinții mei să fie trimiși din com. Cetvertinovca, jud. Tulcin, în com. Berșad, jud. Balta, ca să putem fi împreună.

Berșad, la³ 14.VIII.1942

Cu cel mai profund respect,
Adela Geiger
Berșad, jud. Balta
Strada Lenin 5

D-sale, D-lui Guvernator Civil al Transnistriei, Tiraspol

Sursa : AUSHMM, R.G.31.004 (ARO), r. 3, 2242 opis 1, 1489, c. 1479.

1. Petiția are următoarea rezoluție din 10 august 1942, semnată indescifrabil : „Domnii prefecți de Tulcin și Balta vor fi încunoștințați că se aprobă mutarea evreilor deportați Feiwei și Lotti Katz de la Cetvertinovca, jud. Tulcin, la fiica lor Adela Geiger, care se găsește la Berșad, jud. Balta”.
2. Cetvertinovca/Cetvertinovka – sat din raionul Trostineț, județul Tulcin. Imediat după preluarea administrației de către români, aici a fost organizat un ghetou pentru evreii din raionul Trostineț. În iulie 1942, după ce inițial au fost duși la cariera de piatră de la Ladijin, un grup de 1.800 de evrei deportați din Cernăuți și Dorohoi au ajuns la Cetvertinovca. În august 1942, peste 800 dintre ei au fost trimiși peste Bug la muncă obligatorie. Bătrânii, cei cu dizabilități, femeile și copiii au fost executați la câteva zile după ce au ajuns dincolo de Bug. În lunile următoare au existat mai multe transferuri de evrei dinspre și către cariera de la Ladijin. Vezi *Encyclopedia of Camps and Ghettos, 1933-1945*, vol. III, pp. 634-635.
3. Cel mai probabil data este greșită. Atât data de înregistrare a petiției, cât și data rezoluției sunt anterioare zilei de 14 august.

61

Ministerul Apărării Naționale
SECRETARIATUL GENERAL
Nr. 10584
19 AUG. 1942

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
SECRETARIATUL DE STAT AL ARMATEI DE USCAT
REGISTRATURA GENERALĂ
Nr. 21435 – 16 AUG. 1942
INTRARE

Domnule Ministru¹,

Subsemnata, Tauba Ioina Hahamu, văduvă de război, domiciliată în Dorohoi, str. D.P. Moruzi nr. 32, vin cu respect a vă supune aci alăturat un memoriu, cu rugămintea să binevoiți a-mi aproba repatrierea copiilor mei pentru a-i putea readuce lângă mine. Sunt cu speranță în bunătatea Dumne[a]voastră.

Să trăiți,
(ss) Tauba Ioina Hahamu

Domniei Sale, Domnului Ministru al Apărării Naționale, București

Domnule Ministru²,

Subsemnata, Tauba Ioina Hahamu, domiciliată în Dorohoi, str. D.P. Moruzi nr. 32, vin cu respect înaintea D-Voastre de a expune următoarele, cu rugămintea să binevoiți a dispune soluționarea celor solicitate :

La data de 11 iunie 1942, când s-a făcut evacuarea unei părți din populația orașului Dorohoi, a plecat și fiica mea orfană de război, împreună cu soțul ei, fiind evacuată în Transnistria.

Astăzi vin cu rugămintea cea mai călduroasă și cu lacrimi în ochi înaintea D-Voastre să binevoiți a-mi lua în considerație cele de mai jos și a avea milă de această familie și a i se aproba punerea în libertate.

1. Petiția are următoarea rezoluție cu semnătură ilizibilă: „Guvern[ământului] Transnistriei prin P[reședinția] C[onsiliului] de M[iniștri]”.
2. Cererea este tipizată și se mai întâlnește și la alți petenți. Doar părțile subliniate sunt completate de semnatarul petiției.